Lietas arhīva Nr. CA-2424-23/6
ECLI:LV:RAT:2023:1019.C770892323.11.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2023. gada 19. oktobrī

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija šādā sastāvā:
tiesnese referente Dzintra Zvaigznekalna-Žagare,
tiesnesis Elvijs Vēbers,
tiesnese Sandra Krūmiņa,

izskatīja rakstveida procesā Rīgā, Brīvības bulvārī 34, civillietu /pers. D/ prasībā pret /pers. E/ par uzturlīdzekļu parāda piedziņu un uzturlīdzekļu piedziņu, sakarā ar /pers. D/ apelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas tiesas 2023. gada 20. jūnija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2022. gada 29. decembrī /pers. D/ cēla tiesā prasību pret /pers. E/ par uzturlīdzekļu parāda un uzturlīdzekļu piedziņu, kurā, pamatojoties uz Civillikuma 179. pantu un Civilprocesa likuma 244.^{9} panta otro daļu, lūdza: piedzīt no atbildētāja uzturlīdzekļus bērna /pers. F/ uzturam Ministru kabineta noteiktajā minimālajā apmērā 150 EUR, sākot no prasības pieteikuma iesniegšanas dienas līdz brīdim, kamēr bērns spēs sevi apgādāt; piedzīt no atbildētāja uzturlīdzekļu parādu par laiku no 2013. gada 1. janvāra līdz 2022. gada 29. decembrim 14 053,68 EUR apmērā; piedzīt no atbildētāja tiesāšanās izdevumus. Prasības pieteikumā ietverts lūgums pieņemt lēmumu par pagaidu uzturlīdzekļu piedziņu par laiku līdz gala nolēmuma pieņemšanai. Prasība pamatota ar šādiem apstākļiem.

[1.1] Pusēm 2008. gada 2. janvārī dzimis kopīgs dēls /pers. F/. Kopdzīve izirusi, vairāk kā 13 gadus prasītāja viena audzinājusi bērnu, nodrošinot viņam visu nepieciešamo. Atbildētājs nav piedalījies audzināšanā vai uzturēšanā gandrīz kopš dēla dzimšanas. Bērna dzīvesvieta ir pie mātes.

[1.2] Kad puses izšķīrās, 2010. gadā atbildētājs prasītājai maksāja uzturlīdzekļus dēla uzturam 50 LVL apmērā (jeb 71,14 EUR). Vienlaikus prasītāja saņēma no atbildētāja draudus par fizisku vardarbību un bērna atņemšanu, ja viņa ko lūgs. Par draudu izteikšanu prasītāja vērsās policijā 2010. gada 17. martā, bet rezultāta nebija, atbildētājs turpināja draudēt un vairs nemaksāja uzturlīdzekļus, savukārt prasītāja baidījās tos lūgt. Baiļu un likuma nezināšanas dēļ nav spējusi aizsargāt savas likumiskās tiesības, tāpēc prasība par uzturlīdzekļu piedziņu celta tikai tagad.

[1.3] Prasītājai ir tiesības lūgt piedzīt uzturlīdzekļu parādu, ņemot vērā Civillikuma 1895. pantā nostiprināto 10 gadu noilguma termiņu. Uzturlīdzekļu parāds izveidojies kopš 2012. gada 28. decembra, bet, lai būtu vieglāk veikt aprēķinu, lūdz piedzīt uzturlīdzekļu parādu no 2013. gada 1. janvāra līdz prasības celšanas dienai.

Aprēķins veikts, ievērojot Ministru kabineta noteikumus Nr.37 "Noteikumi par minimālo uzturlīdzekļu apmēru bērniem", dēlam 7 gadi palika 2015. gada 2. janvārī. Minimālā mēnešalga 2013. gadā bija 200 LVL jeb 284,57 EUR; 2014. gadā - 320 EUR; 2015. gadā - 360 EUR; 2016. gadā - 370 EUR; 2017. gadā - 380 EUR; 2018. gadā - 430 EUR; 2019. gadā - 430 EUR; 2020. gadā - 430 EUR; 2021. gadā - 500 EUR; 2022. gadā - 500 EUR.

Uzturlīdzekļu parāds par 2013. gadu ir 853, 68 EUR; par 2014. gadu - 960 EUR; par 2015. gadu - 1 296 EUR; par 2016. gadu -1 332 EUR; par 2017. gadu - 1 368 EUR; par 2018. gadu -1 548 EUR; par 2020. gadu -1 548 EUR; par 2021. gadu - 1 800 EUR; par 2022. gadu -1 800 EUR. Kopējā parāda summa ir 14 053, 68 EUR.

[1.4] Vienlaikus lūdz piedzīt uzturlīdzekļus bērna uzturam par laiku no prasības celšanas Ministru kabineta noteiktajā minimālajā apmērā, t.i., 150 EUR mēnesī. Bērns strauji aug un ir nepieciešams, lai atbildētājs piedalītos bērna uzturēšanā.

[2] Ar Rīgas pilsētas tiesas 2023. gada 3. marta lēmumu apmierināts /pers. D/ pieteikums par pagaidu uzturlīdzekļu piedziņu, nosakot, ka no /pers. E/ par labu /pers. D/ piedzenami uzturlīdzekļi dēla /pers. F/ uzturam no 2022. gada 29. decembra līdz 2022. gada 31. decembrim 150 EUR mēnesī un no 2023. gada 1. janvāra līdz cita nolēmuma pieņemšanai 186 EUR mēnesī, bet ne mazāk kā 30 % apmērā no Ministru kabineta noteiktās minimālās mēneša darba algas.

[3] Ar Rīgas pilsētas tiesas 2023. gada 20. jūnija spriedumu prasība apmierināta daļēji. No /pers. E/ par labu /pers. D/ piedzīti uzturlīdzekļi bērna /pers. F/ uzturam 150 EUR apmērā katru mēnesi, uzsākot no 2022. gada 29. decembra līdz 2023. (tā spriedumā) gada 31. decembrim, un no 2023. gada 1. janvāra - 186 EUR, bet mainoties minimālai mēneša darba algai, ne mazāk kā 30 % no Ministru kabineta noteiktās minimālās mēneša darba algas ik mēnesi, piedziņu turpinot līdz bērna pilngadībai. Noraidīta prasība daļā par uzturlīdzekļu parāda 14 053, 68 EUR piedziņu. No /pers. E/ par labu valstij piedzīta valsts nodeva 323,92 EUR. Spriedums pamatots ar šādiem motīviem.

[3.1] /pers. F/ vecāki ir /pers. E/ un /pers. D/.

Saskaņā ar Civillikuma 179. panta pirmo un otro daļu vecāku pienākums ir samērā ar viņu spējām un mantas stāvokli uzturēt bērnu. Bērns dzīvo kopā ar māti un atrodas viņas ikdienas aprūpē, bērna tēvs dzīvo atsevišķi, līdz ar to viņam ir jārūpējas par bērnu. Civillikuma 177. panta ceturtā daļa nosaka, ka bērna aprūpe nozīmē viņa uzturēšanu, t.i., ēdiena, apģērba, mājokļa un veselības aprūpes nodrošināšanu, bērna kopšanu un izglītošanu un audzināšanu (garīgās un fiziskās attīstības nodrošināšanu, pēc iespējas ievērojot viņa individualitāti, spējas un intereses). Neviens nav tiesīgs atbrīvot vecākus no pienākuma rūpēties par sava bērna uzturu, vecākiem darbspējas vecumā ir jāizmanto visas iespējas strādāt, lai izpildītu šo pienākumu, un savu materiālo vajadzību apmierināšana jāsamēro ar bērna ikdienas vajadzībām. Līdz ar to prasība par uzturlīdzekļu piedziņu ir pamatota un apmierināma.

Saskaņā ar Civillikuma 179. panta piekto daļu minimālo uzturlīdzekļu apmēru, kuru bērnam nodrošināt ir pienākums katram no vecākiem neatkarīgi

no viņu spējām uzturēt bērnu un mantas stāvokļa, nosaka Ministru kabinets, ņemot vērā valstī noteikto minimālo mēnešalgu un bērnu vecumu.

Atbilstoši Ministru kabineta 2013. gada 15. janvāra noteikumu Nr. 37 "Noteikumi par minimālo uzturlīdzekļu apmēru bērnam" 2.1. un 2.2. punktam katra vecāka pienākums ir katru mēnesi nodrošināt saviem bērniem minimālos uzturlīdzekļus šādā apmērā: katram bērnam vecumā no 7 gadu vecuma līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai – 30 % apmērā no Ministru kabineta noteiktās minimālās mēneša darba algas. Saskaņā ar Ministru kabineta 2013. gada 27. augusta noteikumu Nr. 665 "Noteikumi par minimālo mēneša darba algu un minimālo stundas tarifa likmi" 2. punktu minimālā mēneša darba alga normāla darba laika ietvaros no 2022. gada 1. janvāra ir 500 EUR, bet no 2023. gada ir 620 EUR. Līdz ar to no 2022. gada minimālā uzturlīdzekļu summa bērnam vecumā no 7 līdz 18 gadiem ir 150 EUR, bet no 2023. gada 1. janvāra – 186 EUR.

Prasītāja lūdz piedzīt uzturlīdzekļus bērna uzturam valstī noteiktajā minimālajā apmērā. Sniegt uzturlīdzekļus šādā apmērā ir atbildētāja beznosacījumu pienākums un nav pat apspriežams saistībā ar viņa materiālo stāvokli. Vadoties no Augstākās tiesas tiesu prakses apkopojuma "Par ģimenes tiesību normu piemērošanu" atziņām, spriedumā nav nepieciešams norādīt un vērtēt bērnam nepieciešamo uzturlīdzekļu apmēru un pušu mantisko stāvokli.

Ievērojot Civilprocesa likuma 205. panta pirmās daļas 1. punktu, spriedums daļā par uzturlīdzekļu piedziņu izpildāms nekavējoties, jo tas atbilst bērna interesēm.

[3.2] Civilprocesa likuma 1. pants paredz, ka katrai personai ir tiesības uz savu aizskarto vai apstrīdēto civilo tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizsardzību tiesā.

Prasītāja lūdz piedzīt uzturlīdzekļu parādu par pēdējiem 10 gadiem no prasības celšanas dienas, norādot, ka atbildētājs nav maksājis uzturlīdzekļus kopš 2010. gada.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts 2007. gada 29. augustā lietā Nr. SKC-556 atzina, ka, iztulkojot Satversmes 92. pantu un Civilprocesa likuma 1. pantu saistībā ar Civillikuma tiesību normām, kas izriet no ģimenes tiesiskajām attiecībām, prasībās par uzturlīdzekļu piedziņu bērnu uzturam, tie piedzenami no brīža, kad celta prasība tiesā, jo ar prasības celšanas brīdi attiecīgā persona uzsāk savu ar likumu garantēto civilo tiesību aizsardzības realizāciju tiesā. Līdz ar ko ar tiesas spriedumu uzturlīdzekļu maksāšanas pienākuma sākuma brīdis nosakāms ar prasības celšanas brīdi.

Uzturlīdzekļu parāds var sākt veidoties no dienas, kad ar tiesas spriedumu no konkrētās personas tika piedzīti uzturlīdzekļi vai gadījumā, kad pusēm pastāv saistību attiecības (Civillikuma Ceturtā daļa). Prasības pieteikumā nav norādīts un nav pierādīts, ka strīdus periodā puses būtu vienojušās par līdzekļu maksājumiem dēla uzturam, vēl jo vairāk, par konkrētu uzturlīdzekļu summu. Prasītāja atzinusi, ka nav pieprasījusi no atbildētāja uzturlīdzekļus bērnam un nav uzsākusi savu ar likumu garantēto civilo tiesību aizsardzību (vienojoties ar bērna tēvu, vēršoties tiesā vai Uzturlīdzekļu garantijas fondā).

Personas subjektīvo tiesību īstenošana notiek procesuālo tiesību normās noteiktajā kārtībā, kā tas vispārīgi norādīts Civilprocesa likuma 1. pantā. Civilprocesa likums piešķir personai tiesības savas aizskartās tiesības vai ar likumu aizsargātās intereses aizstāvēt likumā paredzētajā kārtībā. Vienlaikus likums uzliek par pienākumu ievērot tajā noteikto tiesību aizsardzības procesuālo kārtību. Tas apstāklis, ka tiesības ir aizsargājamas noteiktā procesuālajā kārtībā, liedz personai vērsties tiesā tādā veidā, kāds likumā nav paredzēts *(sk. Satversmes tiesas 2012. gada 1. novembra sprieduma lietā Nr. 2012-06-01).*

Prasītājas tiesības prasīt no bērna tēva uzturlīdzekļu piedziņu, kas izriet no likuma (Civillikuma 179. pants) nenozīmē, ka šī tiesība var kalpot par pamatu uzturlīdzekļu parāda piedziņai, jo uzturlīdzekļu parāda pamatu veido subjektu nodibinātas saistības.

Civillikuma 1402. pantā ir noteikti saistību rašanās pamati, proti, saistību tiesības rodas vai nu tiesiska darījuma, vai no neatļautas darbības (delikta), vai pēc likuma.

Tiesa nekonstatē pušu saistību rašanās pamatu, jo nav noslēgts tiesisks darījums, par to tiesas rīcībā pierādījumu nav, nav konstatēts delikts, bet Civillikuma 179. pants nerada automātisku saistību, līdz ar ko nav pamata uzturlīdzekļu parāda piedziņai.

[3.3] Civilprocesa likuma 43. panta pirmās daļas 3. punkts nosaka, ka no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos ir atbrīvoti prasītāji prasībās par uzturlīdzekļu piedziņu.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 42. panta pirmajai daļai tiesas izdevumi, ja prasītājs no to samaksāšanas bijis atbrīvots, piespriežami no atbildētāja valsts ienākumos proporcionāli apmierinātajai prasījuma daļai.

Valsts nodevas apmērs nosakāms atbilstoši Civilprocesa likuma 35. panta pirmās daļas 3. punkta un 34. panta pirmās daļas 1. punkta b) apakšpunkta prasībām. Tā kā uzturlīdzekļu kopsumma par vienu gadu ir 2 232 EUR, valsts nodeva lietā ir 323,92 EUR, kas piedzenama no atbildētāja valsts ienākumos.

[4] Par spriedumu apelācijas sūdzību iesniegusi /pers. D/, pārsūdzot to prasības noraidītajā daļā, šādu apsvērumu dēļ.

[4.1] Tiesa kļūdaini nav konstatējusi pušu saistības rašanās pamatu. Prasības pieteikumā norādīts, ka pēc šķiršanās 2010. gadā ar atbildētāju bija vienošanās par uzturlīdzekļu maksāšanu un to apmēru. Attiecīgi atbildētājs veica maksājumus 50 LVL jeb 71,14 EUR, ko vēlāk pārtrauca un sāka draudēt prasītājai, ka atņems bērnu, ja viņa lūgs uzturlīdzekļus. Lai pierādītu vienošanos 2010. gadā jeb saistību attiecības, apelācijas sūdzībai pievienots bankas konta izraksts par 2010. gadu, no kura redzams, ka atbildētājs prasītājai 2010. gada 26. janvārī, 22. februārī un 29. martā ieskaitījis naudas līdzekļus 50 LVL apmērā katru reizi, maksājuma mērķī norādot – Bērna nauda.

Civillikuma 1428. pants noteic, ka gribu var izteikt vai nu noteikti vai klusējot. Atbilstoši Civillikuma 1432. pantam, kas klusējot vai noteikti izteic savu piekrišanu, tas ar to pieņēmis darbību ar visām tās tiesiskām sekām un nevar vairs vēlāk savu piekrišanu ierobežot. Ar 2010. gadā veiktajiem maksājumiem un konkrēti aprakstītajām darījuma detaļām atbildētājs ir noteikti izteicis piekrišanu turpmāk maksāt uzturlīdzekļus prasītājai, summa atbilst tā laika minimālajam uzturlīdzekļu apmēram par bērnu. Tāpēc nevar būt šaubu, ka starp pusēm 2010. gada 26. janvārī noslēgta vienošanās par ikmēneša uzturlīdzekļu maksāšanu, tomēr vēlāk atbildētājs, izsakot draudus, no saistības atkāpās. Prasītājas tiesības prasīt uzturlīdzekļu piedziņu izriet no Civillikuma 179. panta) un no 2010. gada 26. janvārī noslēgtās vienošanās, ko pierāda maksājumu uzdevumi.

[4.2] Par jaunu pierādījumu iesniegšanu apelācijas instances tiesai t.i., maksājumu uzdevumi, norāda, ka atbildētājs tiesai paskaidrojumus nav sniedzis, tāpēc uzskatāms, ka viņš nav apstrīdējis uzturlīdzekļu maksāšanas faktu 2010. gadā un saistību attiecību pastāvēšanu.

[5] 2023. gada 9. oktobrī Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijā saņemti /pers. E/ paskaidrojumi, kuros apelācijas sūdzību neatzīst, šādu apsvērumu dēļ.

[5.1] Tiesa pareizi konstatēja lietas faktiskos apstākļus un tos novērtēja. Prasītājas informāciju par notikumiem 2010. gadā līdz vērtēt kritiski, jo vienošanās starp pusēm nebija noslēgta. Bija tikai atbildētāja labā griba veikt maksājumus bērna uzturam, kas tika pārtraukti pēc tam, kad prasītāja paziņoja, ka /pers. F/ nav viņa bioloģiskais bērns. Samierinājies ar prasītājas lūgumu atļaut bērnam atstāt ierakstu par viņu kā tēvu dzimšanas apliecībā un neveikt DNS testu. 2010. gadā atbildētājs piedāvāja prasītājai veikt bērna paternitātes testu, kam viņa nepiekrita. Toreiz atbildētājs prasību tiesā necēla, bet pārtrauca maksāt uzturlīdzekļus.

Šobrīd prasītāja rīkojas negodprātīgi, prasot uzturlīdzekļu parādu un uzturlīdzekļu piedziņu. Atbildētājs ir cēlis tiesā prasību par paternitātes

atzīšanas fakta apstrīdēšanu.

[5.2] Uzturlīdzekļu maksāšanas pienākums ir absolūts, taču uzturlīdzekļi nav parāds un tos nav iespējams piedzīt par iepriekšējo periodu. Bērna vecākam, ar kuru bērns dzīvo, ja ir nepieciešams piedzīt uzturlīdzekļus, jārīkojas uzreiz, kad ir nepieciešamība, nevis pēc vairākiem gadiem par iepriekšējo periodu.

[6] Ievērojot 2020. gada 10. jūnija "Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma" 10. pantu, civillieta tiek izskatīta rakstveida procesā. Lietas nozīmēšanas datums noteikts 2023. gada 19. oktobrī, kas ir nolēmuma sastādīšanas datums.

Saskaņā ar minēto normu, *civillietu [..] tiesa var izskatīt rakstveida procesā, ja iespējams nodrošināt lietas dalībnieku procesuālo tiesību ievērošanu un tiesa nav atzinusi par nepieciešamu lietu iztiesāt tiesas sēdē. [..]*

Apelācijas instances tiesa vadās no judikatūrā atzītā, ka tiesības uz taisnīgu tiesu tiek nodrošinātas, atbilstošo procesuālo kārtību regulējošo normu ietvaros panākot likumīga un pamatota sprieduma pieņemšanu. Personas klātbūtne procesā nav pašmērķis, viņas paskaidrojumi un argumentācija ir viens no līdzekļiem, kā panākt tiesisku spriedumu *(*sk. *Augstākās tiesas Senāta 2010. gada 24. novembra spriedums lietā Nr. SKC-233).*

Izskatot lietu apelācijas instancē, Civillietu tiesas kolēģija nesaskata pamatu nozīmēt lietas iztiesāšanu mutvārdu procesā.

Apelācijas instances tiesa atzīst, ka lietā ir iesniegti pietiekoši pierādījumi, kā arī lietas dalībnieku paskaidrojumi un citi procesuālie dokumenti, kuros ir skaidri un saprotami pausta attieksme pret lietas faktiskajiem apstākļiem un to juridisko novērtējumu. Lietā nav nepieciešams noskaidrot papildu apstākļus, kuriem varētu būt nozīme strīda izlemšanā, līdz ar to tiesa lietu var izskatīt rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[7] Pārbaudot lietas materiālus, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka /pers. D/ prasība pret /pers. E/ par uzturlīdzekļu piedziņu un uzturlīdzekļu parāda piedziņu ir apmierināma daļēji, bet /pers. D/ apelācijas sūdzība nav pamatota, šādu apsvērumu dēļ.

[7.1] Civillietu tiesas kolēģija vadās no Civilprocesa likuma 426. panta pirmās daļas, saskaņā ar kuru, *apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā.*

Apelācijas sūdzībā spriedums netiek pārsūdzēts daļā, ar kuru apmierināta prasība par uzturlīdzekļu piedziņu no /pers. E/ par labu /pers. D/ bērna /pers. F/ uzturam 150 EUR mēnesī par laiku no 2022. gada 29. decembra līdz 2022. gada 31. decembrim un 186 EUR apmērā no 2023. gada 1. janvāra, bet, mainoties minimālā mēneša darba algai, ne mazāk kā 30 % apmērā no Ministru kabineta noteiktās minimālās mēneša darba algas, ik mēnesi, līdz bērna pilngadībai. Spēkā ir stājies arī spriedums daļā par tiesas izdevumu piedziņu no atbildētāja valsts ienākumos par uzturlīdzekļu piedziņu.

Spriedums tiek pārsūdzēts daļā, ar kuru noraidīta prasība par uzturlīdzekļu parāda piedziņu, bet netiek apstrīdēti šādi pirmās instances tiesas lietā nodibinātie fakti.

No Rīgas Vidzemes priekšpilsētas Dzimtsarakstu nodaļas 2008. gada 22. janvāra apliecības Nr. /numurs/ redzams, ka 2008. gada 2. janvārī dzimis /pers. F/ *(lietas 6. lapa).* Atbilstoši dzimšanas apliecības ierakstiem bērna māte ir /pers. D/ un tēvs /pers. E/.

Bērna vecāki kopā nedzīvo un kopš 2010. gada 26. marta atbildētājs nav maksājis uzturlīdzekļus bērna uzturam. Bērna dzīvesvieta ir pie mātes un dēla ikdienas aprūpi veic prasītāja.

Minētie fakti saskaņā ar Civilprocesa likuma 430.panta trešo daļu apelācijas instances tiesai nav jāpārbauda, jo apelācijas sūdzībā tie netiek apstrīdēti.

[7.2] Civilprocesa likuma 432. panta piektā daļa nosaka, ja tiesa atzīst, ka zemākas instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākas instances tiesas sprieduma motivācijai. Šajā gadījumā šā likuma 193. panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.

Civillietu tiesas kolēģija, pārbaudījusi un novērtējusi pirmās instances tiesas sprieduma motivāciju, atzīst, ka tajā sniegtā argumentācija ir izvērsta, pareiza un pilnībā pietiekama, līdz ar ko saskaņā ar Civilprocesa likuma 432. panta piektās daļas noteikumiem apelācijas instances tiesa pievienojas pirmās instances tiesas lietas apstākļu konstatējumam un sprieduma motivācijai, papildus izvērtējot apelācijas sūdzībā un atbildētāja paskaidrojumos norādītos argumentus.

[7.3] Apelācijas sūdzībā izvirzīts iebildums, ka atbilstoši Civillikuma 179. pantam uzturēt bērnu ir vecāka pienākums, bet atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem minimālo uzturlīdzekļu apmēru nosaka likums, tāpēc nepamatots ir spriedumā secinātais, ka saistība neizriet no likuma un nav piedzenams uzturlīdzekļu parāds par pēdējiem desmit gadiem.

Civillikuma 179. panta pirmā un otrā daļa nosaka, ka *vecāku pienākums ir samērā ar viņu spējām un mantas stāvokli uzturēt bērnu. Šis pienākums gulstas uz tēvu un māti līdz laikam, kad bērns pats var sevi apgādāt. Pienākums gādāt par bērna uzturēšanu nebeidzas, ja bērns ir šķirts no ģimenes vai nedzīvo kopā ar vienu no vecākiem vai abiem vecākiem.*

Atbildētājs apgalvo, ka uzturlīdzekļu maksāšanu pārtraucis, jo 2010. gadā prasītāja paziņojusi, ka viņš nav /pers. F/ bioloģiskais tēvs. No tā laika pušu komunikācija nav notikusi līdz pat prasības celšanai tiesā.

Judikatūrā nostiprināta Augstākās tiesas atziņa, ka prasībās par uzturlīdzekļu piedziņu bērna uzturam, tie piedzenami no brīža, kad celta prasība tiesā, jo ar prasības celšanas brīdi attiecīgā persona uzsāk savu ar likumu garantēto civilo tiesību aizsardzību realizāciju tiesā *(sk. Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2007. gada 29. augusta spriedums lietā Nr. SKC-556/2007).*

Pamatots ir apelācijas sūdzībā norādītais, ka atbilstoši Civillikuma 179. pantam bērna uzturēšana ir vecāka pienākums, kas izriet no likuma. Civilprocesa likuma 1. panta pirmā daļa noteic, ka katrai personai ir tiesības uz savu aizskarto vai apstrīdēto civilo tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizsardzībai tiesā. Ievērojot minēto normu saturu, prasītājai bija tiesības savlaicīgi vērsties tiesā ar prasību par uzturlīdzekļu piedziņu no atbildētāja pušu kopīgā dēla uzturam. Prasības pieteikumā ietvertā norāde par likuma nezināšanu nav pamats pretēja sprieduma taisīšanai lietā un uzturlīdzekļu parāda piedziņai par pēdējiem 10 gadiem pie apstākļiem, kad starp pusēm nav rakstveida vienošanās par uzturlīdzekļu maksāšanu un to apmēru, un prasītāja subjektīvu apsvērumu dēļ ir izvēlējusies necelt prasību par uzturlīdzekļu piedziņu. Citiem vārdiem, uzturlīdzekļi ir piedzenami no brīža, kad prasītājs izvēlas aizsargāt savas ar likumu garantētās tiesības jeb no prasības celšanas brīža, nevis par agrāko periodu.

Civilprocesa likumā nostiprinātais dispozitivitātes princips nodrošina lietas dalībnieka personīgas iniciatīvas tiesību, kā arī tiesības brīvi izvēlēties procesuālos līdzekļus savu interešu aizstāvībai. Tiesa nav ieinteresēta kādas konkrētas puses interešu aizsardzībā. "[..] Personīgas iniciatīvas tiesību un tiesību brīvi rīkoties ar dažādiem aizstāvēšanās līdzekļiem procesā mēdz saukt par dispozitivitāti vai prāvnieku personīgo autonomiju [..]. Kas grib izlietot savas tiesības, tam par to pašam jārūpējas [..]. Dispozitivitātes princips guļ civilprocesa pamatā [..]" (sk. *Dr.jur. V.Bukovskis. Civīlprocesa mācību grāmata. Rīga: Autora izdevums, 1933, 233.-234.lpp.).*

[7.4] Prasītāja nav pierādījusi, ka pušu starpā būtu noslēgta vienošanās par uzturlīdzekļu maksāšanu un apmēru. Apstāklis, ka atbildētājs pirms 13 gadiem veicis trīs maksājumus prasītājai ar norādi "bērna nauda", nav atzīstams par pietiekamu pamatu, lai secinātu, ka atbilstoši Civillikuma 1432. pantam atbildētājs ir izteicis nepārprotamu gribu un apņemšanos maksāt uzturlīdzekļus kādā konkrētā apmērā, vēl jo vairāk, kad atbildētājs paskaidrojumos tiesai apstrīdējis pušu vienošanās esamību.

Civillikuma 1511. pants nosaka, ka *līgums plašākā nozīmē ir ikkatra personu savstarpēja vienošanās par kādu tiesisku attiecību nodibināšanu, pārgrozīšanu vai izbeigšanu. Līgums šaurākā, šeit pieņemtā nozīmē ir vairāku personu savstarpējs ar vienošanos pamatots gribas izteikums, kura mērķis ir nodibināt saistību tiesību.*

Atbilstoši Civilprocesa likuma 93. panta pirmajai daļai *katrai pusei jāpierāda tie fakti, uz kuriem tā pamato savus prasījumus un iebildumus. Prasītājam jāpierāda savu prasījumu pamatotība. Atbildētājam jāpierāda savu iebildumu pamatotība.*

Tā kā tiesisks darījums ir tiesību subjektu gribas akts, tad par katra tiesiska darījuma pamatelementu Civillikuma 1427. panta izpratnē atzīstams gribas izteikums, t.i. uz noteiktu tiesisko seku iestāšanos vērsts privāts gribas izpaudums.

Vienlaikus vērā ņemams ir Civillikumā nostiprinātais labas ticības princips, samērīgums starp pušu tiesiskajām interesēm un taisnīguma princips situācijā, kad pēc 13 gadiem prasītāja ceļ prasību par uzturlīdzekļu parāda piedziņu par pēdējiem 10 gadiem.

[8] Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesa ir pareizi izvērtējusi lietā esošos pierādījumus un tos pamatoti novērtējusi kopsakarā ar spēkā esošajām tiesību normām. Spriedumā ir pieļauta pārrakstīšanās kļūda attiecībā uz uzturlīdzekļu apmēru noteiktā laika posmā, proti, vienā laika posmā noteikts divu dažādu uzturlīdzekļu apmēru maksāšanas pienākums, tomēr pārrakstīšanās kļūdas pieļaušana nav pamats spriedumu atcelt. Apelācijas sūdzībā norādītie apsvērumi nav guvuši apstiprinājumu.

[9] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 43. panta pirmās daļas 3. punktu prasītāja no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos ir atbrīvota. Civilprocesa likuma 42. panta ceturto daļu, *ja abas puses ir atbrīvotas no tiesas izdevumu samaksas, tiesas izdevumus uzņemas valsts.*

Rezolutīvā daļa

Saskaņā ar iepriekš minēto un vadoties no Civilprocesa likuma 432., 433., 434. panta, Civillietu tiesas kolēģija

nosprieda:

/pers. D/ prasību pret /pers. E/ par uzturlīdzekļu parāda piedziņu **noraidīt.**

Spriedumu var pārsūdzēt 30 dienu laikā Latvijas Republikas Senātā, iesniedzot kasācijas sūdzību Rīgas apgabaltiesā un iemaksājot drošības naudu 300 EUR (trīs simti *euro*) apmērā Latvijas Republikas Augstākās tiesas, reģistrācijas Nr. 90000068892, Valsts kases kontā Nr. LV83TREL8280010000000.

Tiesnese referente Dz.Zvaigznekalna-Žagare

Tiesnese S.Krūmiņa

Tiesnesis E.Vēbers